

Dos recordatoris:

- 1) Els primers símptomes del fracàs de la construcció de la nació espanyola ideada pels liberals comencen a manifestar-se a mitjan segle XIX, i és a partir dels anys vuitanta d'aquell segle que es comença a qüestionar obertament des del catalanisme i a partir de finals de segle des de posicions netament nacionalistes.
- 2) Dins del catalanisme el federalisme, sobretot el d'arrel republicana, ha tingut un gran predicament, de fet no és fins a finals de la segona dècada del segle XX que comencen a sorgir postures netament independentistes.

Dues constatacions:

- 1) Històricament les principals forces polítiques d'Espanya no han assumit el seu caràcter plurinacional, la prova més recent i feient, més enllà dels seus detalls jurídics, és la sentència del TC sobre l'Estatut d'autonomia de 2006. Les forces federals catalanes no compten amb interlocutors a la resta de l'Estat, els plantejaments netament federalistes del PSOE del tardofranquisme fa anys que van desaparèixer (de la dreta, no cal ni parlar-ne).
- 2) Les elits polítiques solen aguditzar els conflictes identitaris, no oblidem que darrera tot "litigi nacional" hi ha un tema de poder polític. Els ciutadans viuen amb molta més naturalitat la doble lleialtat nacional. El percentatge de catalans que comparteixen els dos sentiments nacionals no ha variat substancialment amb els anys: 1996, 73,2%; 2008, 70,2% (tan catalans com espanyols: 1996, 35,5%; 2008, 39,3%).

Dues reflexions per a autodeterministes:

- 1) El dret a l'autodeterminació, d'acord amb el gruix de la jurisprudència de dret internacional, no és un dret de validesa universal; és una reivindicació legítima que forma part d'un determinat (o determinats) projecte polític (el nacionalisme, fonamentalment). La jurisprudència de major consistència en aquests moments és la del Tribunal Superior de Canadà (20 d'agost de 1998): el dret d'autodeterminació no és aplicable en un país democràtic com Quebec, però, si després d'un procés nítid, amb una pregunta clara i una majoria qualificada, decideix separar-se del seu Estat, les dues parts i per "imperatiu democràtic" han d'asseure's per cercar una solució de comú acord.
- 2) Els autodeterministes han de ser clars en aquesta qüestió: referèndum per pronunciar-se davant diverses opcions o referèndum per a la independència. Les recents mocions municipals impulsades per l'Assemblea Nacional Catalana és el cas més recent i proper de manteniment d'una ambigüitat calculada.

Quatre reflexions des del federalisme:

- 1) La cohesió social i nacional és un valor amb el qual no podem jugar. Des de fa temps, per raons històrics, culturals, econòmiques i afectives, l'opció federalitzant, amb diferents matisos, és l'opció majoritària entre els catalans (2002: 70%). És un actiu que no es pot obviar.
- 2) Què vol dir tenir un Estat propi al segle XXI? Ja no tenim moneda pròpia ni fronteres ni els exèrcits nacionals o estatals tenen gaire futur, totes tres coses base de l'Estat-nació tradicional.
- 3) Pot parlar-se realment de plena sobirania o independència en un món cada cop més interdependent, especialment en el marc de la Unió Europea? Si la UE pot decidir com han de ser

els pressupostos d'un país o el pot obligar a modificar la seva constitució, on queda la independència?

- 4) El futur d'Europa, encara que ara estigui en crisi, serà federalitzant. En aquest procés no només els estats perdran competències i àmbits de decisió, també les regions o nacions sense Estat. El resultat avui és incert, però segur que en aquest procés cada cop quedarà més obsolet parlar de nous estats. La sobirania serà més compartida i fluida i haurem de canviar els paràmetres institucionals sobre els quals ara la concebem. Una Europa federal posa en crisi els actuals estats, però també i sobretot, les realitats geogràfiques que en volen constituir de nous.

Jordi Casas. Sant Cugat, 16 de febrer del 2012
